

Vâkıa Sûresi 57. Ayet ve Allah'ı C.C. Coşkulu Sevmek

Bismillâhirrahmânirrahîm.

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا
مُبَارَكًا فِيهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ وَفِي كُلِّ حِينٍ. كَمَا
يَنْبَغِي لِجَلَالِ وَجْهِهِ وَلِعَظِيمِ سُلْطَانِهِ. وَالصَّلَاةُ
وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ
وَمَنْ تَبِعَهُ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ. أَمَّا بَعْدُ:

el-Hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîne hamden kesîran tayyiben mübâreken fîhi alâ külli hâlin ve fî külli hîn. Kemâ yenbeğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânihî. Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-din. Emmâ ba'du:

a. Allah'ın c.c. Kendisinden Bahsederken “Biz” (Çoğul) Bahsetmesinin Nedeni

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Kur'ân-ı Kerîm'in 27. cüzündeki Vâkıa sûresinde, Cenâb-ı Hak kâfirlerin cehenneme

atılıp orada ceza çekeceklerini âyeti kerîmelerle anlattıktan sonra onların oradaki cezalarının, azaplarının neler olduğunu belirttikten sonra 57. âyeti kerîmede buyuruyor ki;

Bismillâhirrahmânirrahîm.

نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ

*Nahnu halaknâküm fe-levlâ tusaddikûne.*¹

Nahnu, Arapça “biz” demek ama azamet sigası ile yani, “Ben azîmüştân.” *Halaknâküm*. “Sizi yarattık.” Yani “Ben azîmüştân sizi yarattım.”

Niye “biz yarattık” buyuruyor?

Azamet ifadesi olduğu için. Yoksa Allahu Teâlâ hazretleri *Vâhid ü Ehad ü Ferd ü Samed* tir, şerîki nazîri yoktur. *Vahdehû lâ şerîke lehû*. Kesin.

“Sizi ben yarattım, ben azîmüştân, alemlerin Rabbi, yarattım.” *Fe-levlâ tusaddikûne*. “Beni tasdik etmeli değil miydiniz?”

Tasdik etmemeniz olur mu?

---

¹ 56/Vâkia, 57.

Yani ben yarattım, bu kesin. Kendi kendinizi meydana getirmediğiniz ortada.

Beni tasdik etmeniz gerekmez miydi?

Bu çok önemli bir nokta. Maalesef Allah'ın yaratığı olan kullar, mahluk, mahlukât ve mahlukâtın en gelişmiş olan; en ileri, yüksek, gelişmiş mahlukâtı olan insanoğlu maalesef ibadeti ite kaka yapıyor, zorla yapıyor, direte direte yapıyor, istemeye istemeye yapıyor. Halbuki severek, isteyerek, müteşekkiren, memnun, mesrur, aşk ile şevk ile ibadet etmesi lazım. Çünkü yaratan Mevlâ, bütün varlığımızı veren Cenâb-ı Hak, bütün nimetleri veren O, her şeyimiz O'ndan. Âşık olmamız lazım, sevgi içine, sevgi deryasının içine dalmamız lazım. İliklerimize kadar Cenâb-ı Hakk'ın sevgisi, muhabbeti, aşkullah, muhabbetullah işlemeli.

Yani bir insan en çok neyi sever?

Babasını anasını sever; sevgili babacağım, sevgili anneciğim. Veya eşini, hanımını sever veya çoluğunu çocuğunu sever.

Niye sever?

Sevginin neden olduğunu bir araştırın, bütün sevilecek şeylerin hepsini veren Cenâb-

ı Hak ve bütün sevilen şeylerin sevilmesi için ortada olan sebeplerin hepsinin tamamı Cenâb-ı Hakk'tan. Sevilmesi için bütün sebepler mevcut ama;

Haydi ibadet et!.. Haydi ibadet et!.. İte kaka, dürte dürte, zar zor ibadet ediyor. Halbuki yaratan Mevlâ.

Yani bu çok mühim bir nokta. Bu âyet-i kerîmeyi bööyle gözümüzün önüne kocaman yazıp da hep bunu düşünmemiz lazım; “Biz ne biçim insanlarız ki nedir bu bizim halimiz, gafletimiz, duygusuzluğumuz, hissizliğimiz, anlayışsızlığımız, sevgisizliğimiz, kabalığımız, nezaketsizliğimiz... Ya ne biçim halimiz var bizim!?” deyip insanın kendisini sorgulaması lazım.

Çok acayip, çok ayıp yani! Fevkalade ayıp bir şey!

En küçük, en küçük bir tavırdan dolayı teşekkür ediyoruz. Allah razı olsun diyoruz, dualar ediyoruz. En küçük şeyden dolayı. Hem de içten yapıyoruz, yani birisi bir küçük hediye verse, bir çiçek, bir koku sunsa bayağı içten severek teşekkür ediyoruz. O benim samimi

arkadaşım diyoruz, ben onu severim diyoruz. Sağolsun diyoruz, cömert diyoruz.

E cömertlerin cömerti Cenâb-ı Hak! Her şeyi veren O, her şeyimiz O'ndan. O'ndan geldik O'na gideceğiz, O'nun huzuruna varacağız, O'nun nimetiyle yaşıyoruz.

İsteyerek, yani böyle coşkulu bir tarzda sevmemiz lazım. Yunus Emre, Mevlânâ gibi mübarekler şiirlerinde hep bu sevgiyi işlemişler. Yani aşkullah, muhabbetullah, sevmek, Cenâb-ı Hakk'ı özlemek, istemek, kavuşmak arzusu...

Yunus'un şiirlerindeki, ilahilerindeki işlediği konular nedir?

Hep [sevgi...] Ama isteyerek yapıyor, hem de, “Her türlü cevr ü cefâ bana vız gelir.” diyor. “Beni öldürseler, yaksalar, kül etseler, küllerimi havada savursalar yine de ben seni isterim.” diyor.

“Yunus öldü derlerse sakın inanmayın, seven âşıklar ölür mü?” diyor.

Ölmez, ne demek, ölmek ne demek, öyle şey mi olurmuş?” diyor.

Her sözünden [sevgi] fışkırıyor, yani böyle içten sevdiği ve hiçbir cevr ü cefâ veyahut

olay, hadise, sıkıcı hadise ona tesir etmeyecek diye hissediyoruz.

Her ne olursa olsun hoştur, hoş gelir, tatlı gelir diye şey yapıyor. Yani evliyallah bunu anlayabilmişler yani. İşin doğrusu da bu ama insanların çoğu da; “Kalk namaza, tut orucu, haydi sahur vakti, haydi teravihe gel, haydi zekâtını ver, haydi hayrını yap, haydi camiye yardım et, haydi biraz işte şu kadar tesbih çek!” filan.

Yani şeytan bizi nasıl kandırıyor, nasıl başarıyor şeytan?

Bu kadar nimetin içinde nasıl oluyor da şükürünü yaptırtmıyor? Nasıl bu nezaketsizliğe, kabalığa, gaflete, cahilliğe düşürüyor şeytan?

Düşünecek olursak hayret edilecek bir şey! Çok hayret edilecek bir şey!

b. Allah'ın c.c. Nimetleri ve İnsanoğlunun Nankörlüğü

Bu âyet-i kerîme'den sonra Cenâb-ı Hak kendisinin varlığını, birliğini, ikramını, ihsanını, in'âmını, nimetlerini, rahmetlerini neler olduğunu hatırlatacak âyeti kerîmeleri îrâd buyuruyor, sıralıyor;

Bu sizin çocuğunuz oluyor bunu siz mi yarattınız? Evleniyorsunuz, çoluk ocuk sahibi oluyorsunuz.

Toprağa ziraat yapıyorsunuz, ekin ekyorsunuz bitiyor, bunu siz mi bitiriyorsunuz?

İçtiğiniz suyu gökten siz mi yağdırıyorsunuz?

Yaktığınız odunun ağacını siz mi halk ediyorsunuz?

E bunların hepsi benim nimetlerim değil mi? diye Cenâb-ı Hak hepsini bir bir sıralıyor, diyor ki;

Eğer biz bu ziraati bitirmeseydik ne yapacaktınız? Ekinler bitmeyiverse, ağaçlar kuruyurse, tohumlar filizlenmeyiverse ne yapacaksınız?

Eğer içtiğiniz su yağmasa veya acı su olsa, deniz suyu olsa?

Kayıкта kalıyor da adam, gemi batıyor kayıkla kurtuluyor, bağka bir tehlike bağlıyor bu sefer. Yani kayığa çıktı tamam, gemiden kurtuldu batmadı ama kayıkta ama yemeği bitti, suyu bitti, ne yapacak Şimdi?

İşin, işte koca denizin ortasında, deniz suyunu işin.

Olmuyor. Denizin suyu içilmiyor. İçilirse öldürüyor insanı, çıldırtıyor. Yani deniz suyunu içemez zaten, içse bile şey yapıyor.

Yani ufacık bir şey, su var. İşte su. Uçsuz bucaksız Pasifik Okyanusu, koca deniz, buyur, iç içebildiğin kadar.

İçilmiyor. Tatlı olması lazım suyun. Tatlı olmadığı zaman hapı yutuyor. O kadar suyun içinde insan ölüp gidiyor, yani ölüyor.

O bakımdan yani bunların hepsi nimet değil mi?

Bunları düşünüp de ona göre Cenâb-ı Hakk'ın nimetlerini anlayıp da müteşekkir olmalı değil miyiz? Cenâb-ı Hakk'a aşk ile şevk ile teşekkür, teşekkür olarak, nezaket icabı, içten; dürterek, iterek, kakarak, arkasından zorlayarak, çekerek, halatlara bağlayarak değil de aşkın zinciri boynuna takılmış olarak, aşk ile şevk ile ibadet etmeli değil mi insan-ı noğlu?

c. Tesbih Nedir?

Bütün bunları sıraladıktan sonra buyuruyor ki;

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ

*Fe-sebbih bi's-mi rabbike'l-azîmi.*² “O halde bütün nimetleri veren, senin azamet sahibi, çok, tek, sonsuz derecede azamet sahibi, ululuk sahibi Rabbinin adını tesbih eyle.”

Tesbih eyle Rabbinin adını, yani Cenâb-ı Hakk'a *sübhânallah* demek en kısacası. Ve bu emir burada böyle geçtiği için, *fe-sebbih bi's-mi rabbike'l-azîm*. Biz namazın içinde bu vazifeyi yapıyoruz. Namazın içinde bu emrin yapılması, ifâsı var.

Allahu Ekber, rükuya vardığımız zaman ne diyoruz?

Sübhâne rabbiye'l-azîm, sübhâne rabbiye'l-azîm, sübhâne rabbiye'l-azîm. Yaradımızın önünde eğiliyoruz, ibadet ederken eğiliyoruz, Rabbimizin adını anarak onu tesbih ediyoruz. *Sübhâne rabbiye'l-azîm*. “Azamet

---

² 56/Vâkı'a, 74.

sahibi, ulu, tek ulu, sonsuz derecede ulu olan Rabbimi tesbih eylerim.” diyoruz.

Tesbih eylemek ne demek?

Tesbih eyleriz, tesbih eyleriz, tesbih eyleriz ne demek?

“Yâ Rabbi! Hissediyorum ki, anlıyorum ki, bildim ki, şu gerçeği sezdim ki hiçbir eksiğin, kusurun yok. Her şeyin çok güzel yâ Rabbi!” demek.

Sübhanallah ne demek?

“Her şeyin tam, her şeyin eksiksiz, her işin çok güzel yâ Rabbi!” demek.

Onun için “tesbih” çok kıymetli bir davranış, yani bunu düşünmek ve bunu dille söylemek çok büyük sevaplı bir iş oluyor. Yeri göğü dolduran, teraziyi, mizanı dolduran, ki terazi, mizan âhirette amellerin tartıldığı terazi ve mizan o kadar büyük ki melekler, o terazi kurulupta, mahşer günü sevapların günahların tartılacağı terazi kurulup ortaya konulduğu zaman, o terazinin azametinden tir tir titreyecekler melekler. Böyle korkudan tir tir titreyecekler. O kadar muazzam bir terazi. Onu dolduruyor sübhanallah. Yeri göğü dolduruyor, onu dolduruyor. Çünkü kul anlamış oluyor,

Cenâb-ı Hakk'ın kudretini anlamış oluyor, sanatını anlamış oluyor, sanatındaki inceliği anlamış oluyor, güzelliği anlamış oluyor, kainatın esrarını sezmiş oluyor.

Yani sübhanallah demek evliyaların sözü. Evliyalık sözü, bu çok mühim bir söz. Anlayarak söyledi mi tamam, kazandı, yaşadı. Dünya ve âhirette bahtiyarlığa erdi. Çok önemli. Bütün varlıklar eksiksiz, istisnasız bütün varlıklar Cenâb-ı Hakk'ı tesbih ediyormuş.

d. Bütün Varlıkların Allah'ı c.c. Tesbih Etmesi (Zikir Etmesi)

Nereden biliyorsun, nereden söylüyorsun bunu hocam?

Kur'ân-ı Kerîm'den, Cenâb-ı Hak söylüyor, buyuruyor. Buyuruyor ki;

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ

*Ve in min şey'in illâ yüsebbihu bi-ham-dihî...*³ “Hiçbir varlık yoktur ki Allah'ı zikret-

---

³ 17/İsrâ, 44.

mesin. İlle hepsi zikreder.” *Velâkin lâ tefkâh-
ûne tesbîhahüm.* “Yalnız siz onların tesbih
ediş tarzını anlayamazsınız.”

Her şey! Her şey olunca ne giriyor için
içine?

Bütün maddeler, bütün atomlar, bütün
elektronlar, bütün canlılar, bütün böcekler,
bütün çiçekler, ağaçlar, bulutlar, her şey...
Her şey Allah Allah, Cenâb-ı Hakk’ı zikrediyor.

Nasıl bir zikir bu? Nasıl bir tesbih bu?

Yâ Rabbi! Sen, senin her şeyin, her işin
çok mükemmel, her şeyi anladım. Hepsi zikre-
diyor, hepsi tesbih ediyor da; beğenmediğimiz
böcekler, sinekler bile zikrediyor da koca öküz
gibi, koca adam kâfir Cenâb-ı Hakk’ı zikretmi-
yor, Cenâb-ı Hakk’ı tesbih etmiyor. Sinek ka-
dar olamamış! Bir zerre kadar idraki yok ki.
Kocaman olmuş, fil gibi olmuş, deve gibi olmuş
da hâlâ Cenâb-ı Hakk’ın varlığından, kudretin-
den, sanatından, sanatının güzelliğinden, in-
celiğinden haberdar değil!

Bir denizaltı manzarasını gösteriyorlar te-
levizyonda. Kendim dalmadım ama daldıysam
bile o kadar derinlere dalmadım, gördüysem

bile o kadarını görmedim. O mahlukâtın o çeşitleri, o renkler, o faaliyetler. Sübhanallah! Şu kudretin güzelliğine bak, tezahürüne bak, Cenâb-ı Hak'ın kudretine bak, hayran kalıyor insan. Bir bahçeye gidiyorsun, birazcık tanzim edilmiş, düzenlenmiş güzel bir bahçeyse, güzel bitkiler varsa, "Aman!" diyorsun, "Şu çiçekler ne kadar güzel! Aman yâ Rabbi! Renklere bak, bayıldım!" diyorsun. Bir çiçekçiye gittiğin zaman, böyle bir bahçıvanlık malzemesi satan büyük yerlere gittiğin zaman o çiçeklerin kokularını duyduğun zaman bayılıyorsun, kuşların seslerini duyduğun zaman bayılıyorsun.

Sonra Cenâb-ı Hak and içerek, yıldızların mevkilerine and içerek, yemin ederek yani. Ki bu çok muazzam, muhteşem, önemli bir yemin. Bildiriyor ki, Cenâb-ı Hak yeminle bildiriyor ki; "Resûlüne indirdiği vahiyler kendisinin sözüdür, kelamıdır, Kur'ânı Kerîm'idir. Bunu ancak temiz insanlar tutabilir."

لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ

*Lâ yemessühû ille'l-mutahherûne.*⁴ “Ancak buna temiz insanlar el değdirebilir.”

Selamün aleyküm

Aleyküm selam ve rahmetullah.

e. Allah'ın c.c. İndirdiği Kur'ân-ı Kerim'in İnsanların Elinde Olması ve Onu Öğrenmesinin Önemi

Temas edebilir, tutabilir. Temiz insanlar, temiz varlıklar.

Tenzîlün mi'r-rabbi'l-âlemîne. “Alemlerin Rabbi olan Allah'tan indirilmiştir.” Bu Kur'ânı Kerîm Allah tarafından indirilmiştir.

Ne mutlu ki Cenâb-ı Hakk'ın Resûlüne indirdiği Kur'ânı Kerîm elimizde. Ne devlet, ne saadet, ne nimet, ne kıymet, ne muhteşem bir şey ki Cenâb-ı Hakk'ın böyle yeminle bildirdiği, and içerek beyan ettiği, kendisinin kulu Muhammed-i Mustafâ'sına indirdiğini bildirdiği Kur'ân-ı Kerîm elimizde. Elhamdülillah, işte! İşte burada Arapça hakiki kelimeleri. İşte ke-

---

⁴ 56/Vâkıa, 79.

narda o kelimelerin ne anlama geldiğini belirten Türkçe ifadeler. Ama tabii bunların hepsi, böyle ben kısaca dokunup geçip gittiğim âyetlerin her birisi kaç saat, kaç gün konuşma mevzuu olabilecek kadar ince.

Dün akşam üç âyet-i kerîme üzerinde telefonda konuşma yaptık. Kur'ân-ı Kerîm sohbeti diye gönderdik. Konuş konuşabildiğin kadar, o kadar derin. Oku okuyabildiğin kadar tefsir kitaplarından, o kadar çok bilgiler var, sayfalar dolusu. O kadar çok rivayetler var. Ne mutlu elimizde. E elimizde olduğuna göre biz Allah'a inanan; *Amentü billâhi ve melâiketihî ve kütübihî ve rusulihî ve'l-yevmi'l-âhiri ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî minellahi teâlâ ve'l-ba'su ba'de'l-mevti hakkun* diyen; öldükten sonra dirilmek haktır, âhiret günü haktır, âhirette biz Allah'ın huzuruna gideceğiz, amellarımızın hesabını vereceğiz, dünyadaki yaşamımızın muhakemesi olacak, sevaplarımız, günahlarımız tartılacak. Allahu Teâlâ hazretlerine inanıyorum, meleklerine inanıyorum, gönderdiği peygamberlere, peygamberlere indirdiği kitaplara inanıyorum diyen bizler Allah'ın bu kelamını öğrenmiyoruz, okumuyoruz.

Ben Arapça bilmiyorum hocam, benim tahsilim başka; ben bilgisayar okudum, ben iktisat okudum, ben ziraat okudum, ben tıp okudum...

İyi ama yanında Türkçe açıklaması var, Türkçe tefsir kitapları var.

Sonra [Arapça bilmiyorsan] öğren.

İngilizce öğrenmedin mi? Almanca öğrenmedin mi?

İki dil bilen, üç dil bilen kardeşlerimiz var. Her şeyi öğreniyor, her oyunu öğreniyor, her hüneri öğreniyor. Bilgisayarı, vesaireyi öğreniyor. Yani Kur'ân-ı Kerîm'e gelince mi duruyor. Kur'ân-ı Kerîm'i de öğrenecek.

Kim öğrensin hocam, kim öğrenecek?

Hocalar öğrensin, İmam Hatip mezunları öğrensin, bize dokunma.

E, "İmam Hatip okulları öğrencilerine ve mezunlarına mahsus Kur'ân-ı Kerîm'dir." diye yazıyor mu bunun üstünde?

Sadece Kur'an'ı İmam Hatip okullarına gidenler, sadece Yüksek İslâm Enstitüsü'ne gidenler, İlahiyat Fakültesi'ne gidenlere hitap eden Kur'ân-ı Kerîm mi yazıyor bunun üstünde?

Yoo. Bütün kulların, okumuş okumamış, alim cahil, köylü şehirli, işçi patron... bütün kulların hepsine inmiş olan bir kitap. Bir çok âyet-i kerîmesinde, *yâ eyyühennâs*. “Ey insanlar!” diye hitap ediyor. Bir çok âyet-i kerîmesinde de; *yâ eyyühellezîne âmenû*. “Ey iman ettim diyenler!” “Ey o iman edenler! Hani neredesiniz?” diye hepimize hitap ediyor. Meslek ne olursa olsun hepimizin Cenâb-ı Hakk’ın Kur’ân-ı Kerîm’ini öğrenmesi lazım, öğretmesi lazım, ezberlemesi lazım. Ve mânasını anladıktan sonra mânasına göre de hayatını ayarlaması, düzenlemesi, ona göre yaşaması lazım. İşin özü o zaten. Oku oku, [hayatını okuduklarına göre yaşamadıktan sonra...]

Bu Kur’ân-ı Kerîm’i Avrupalılar, oryantalistler yani müsteşrikler çok iyi okuyorlar. Vatikan’daki papazlar da okuyorlar. Müslümanları nasıl kandırabiliriz, nereden kafalarını karıştırabiliriz diye çok yahudi alimlerinden, papazlardan bu Kur’ân-ı Kerîm’i okumuşta Almanca, Fransızca, İngilizce kitap yazmış çok Avrupalılar var. Kur’ân-ı Kerîm’i Fransızca’ya, İngilizce’ye, Almanca’ya tercüme edenler var ama kendisi müslüman olmamış.

Okuyorlar, tabii okurken okurken dayanamayıp imana gelenler de var, tüm hayatını değiştiren var. Bir insanın hayatının tamamını, istikametini, her şeyini, çevresini etkileyecek bir karar vermesi kolay değil. Bir Avrupalının, “Ben müslüman oldum.” diyebilmesi çok zor. Anası babası darılacak, akrabaları ilgiyi kesecek, toplumda yalnız kalacak. Bilmem alıştığı, birçok doğru bildiği her şeyden vazgeçecek, yanlış olduğunu anlayacak filan. Çok zor bir olay ama mü'min olanlar da var. Bir kısmı da kâfir olarak okuyor.

Okumak yetmiyor, ne yapmak gerekiyor?

Okuduğuna göre Cenâb-ı Hak ne buyurduysa onu tutmak gerekiyor. Ne emrettiyse onu yapması gerekiyor.

Onun için nasıl okumak lazım bu kitabı?

Bu kitabı büyüklerimiz, selef-i sâlihînimiz yani bizden önce İslâm'ı tanımış olan, yaşamış olan, şimdi âhirete göçmüş olan insanlar. Onların tecrübelerinden biz yararlanabiliriz.

Nasıl okurlarmış?

Birkaç âyet birkaç âyet. Öyle okurlarmış, anlayabileceği, hazmedebileceği kadar birkaç âyet okurmuş. Sonra ben bunu nasıl tatbik

edebilirim, uygulayabilirim diye düşünürmüş, uygulamasını yaparmış. Hem okudu, hem anladı, hem de tatbikatını yaptı, iyice hazmetti. Ondan sonra öteki âyetlere geçermiş. Ondan sonra onları da öğrendi, ezberledi, uyguladı, hayatına tatbik etti. Ondan sonra ötekisine geçermiş.

Şimdi ben bakıyorum, bizim örfümüzde yani köyde, Anadolu'da, dağda, yaylada söylediğimiz sözler, ve örfümüz ve âdetimiz olarak şuursuzca bizim yaptığımız pek çok şeyin aslını, esasını inceledikçe bakıyorum, aaa burada, vayy dedelerimiz bu âyeti okumuşlar onu tatbik ediyorlar demek ki diye hayret içinde kalıyorum.

Bir misal! Bir misalle söyleyeyim. Türkiye'de adet değil midir, fakirin birisi gelir de, dilenci bir şey isterse ne deriz? Ne der bir çocukları?

“Allah versin!” der.

“Allah versin.” ne demek?

Defol karşımdan, sana kızıyorum, sana bir şey vermeyeceğim demek gibi bir şey. Benden ne istiyorsun Allah versin! O mânaya kullanıyoruz. Öyle değil.

Kur'ân-ı Kerîm'de Cenâb-ı Hak Peygamber Efendimiz'e bir âyet-i kerîmede buyuruyor ki; "Sana birisi bir şey isteyip geldiği zaman, senin yanında da ona verecek bir şey yoksa, hiç olmazsa ona dua edip güzel sözler söyle." buyuruyor Cenâb-ı Hak. Yani, "Yok verecek bir şeyim ama aziz kardeşim, işte benim kusuruma bakma, Allahu Teâlâ hazretleri sana ih-san etsin filan diye hiç olmazsa güzel sözle ona dua ederek karşıla." diyor âyeti kerîme. Aslında o "Allah versin." sözü o. Dedelerimiz işin aslını tam anlamış, doğru anlamış doğru uyguluyor. Biz işi tersine çevirmişiz, adamı kovma kelimesi olarak kullanıyoruz. Anlam bakımından çok kaymış, uygulama bakımından çok ters noktaya gelmiş. Birisin de geleni, isteyeniyi sevmek [var]. Olsa verecek ama [yok]. Çünkü Peygamber Efendimiz diyor ki; "İsteyen bir at üzerinde bile gelse boş çevirmeyin, yani birazcık verin neyiniz varsa." buyuruyor. Yani vermek esas.

Efendimiz hiç, hiç reddetmemiş, olmadığı zaman demiş ki; "Yanımda yok bir şey, verdim bir şeyim kalmadı. Olsaydı verirdim. Beni affedin. İşte Allahu Teâlâ hazretleri lütfeylesin,

yardım eylesin.” vesaire filan. Peygamber Efendimiz’in hayatı böyle, uygulaması böyle.

f. Ahmet Yesevi Rh.a. ve Anadolu’nun Fethi ve Fethin Zorlukları

Biz unutmuşuz ama ecdadımız şahitlik ederim ki yani Osmanlıca’yı bilen bir profesör olarak, ecdadımızın kitaplarını okuyan, anlayan bir mütehasıs olarak, uzman kişi olarak; Arapça bilen, Kur’ân-ı Kerîm’i bilen bir kimse olarak, tarihi biraz bilen bir kimse olarak şehadet ederim ki Kur’ân-ı Kerîm’i satır satır, kelime kelime iyice öğrenmişler, uygulamışlar, her şeyleriyle hayatta uygulamışlar. Çok temiz insanlarmış. Ama sonradan bu yok olasıca cahillik, cahillik, gafillik... Dedelerimizin o yolu bırakmışız, gafletle, cahillikle, zevkle sefayla biz unutmuşuz. Yoksa dedelerimiz çok güzel yaşamış.

Hayatını değiştirmiş dedemiz! Oturduğu yeri değiştirmiş, rahatını terk etmiş! Horasan’da rahat yaşıyorken, Allah rızası için cihad yapacağım diye, Anadolu’ya gelmiş. Şeyh efendi göndermiş; Ahmed-i Yesevî hazretleri *kaddesellahu sırrahu’l-aziz* dervişlerine işaret etmiş, “Gidin o diyâr-ı Rûm’a.”

Diyâr-ı Rûm ne demek?

Romalıların memleketi demek. Gidin oraya demiş, oraya bir salmış dervişlerini, onlar da boynu bükük, başı külahlı, beli kuşaklı gariban kimseler, “Başüstüne efendim!” demişler. “Şeyhimizin bir bildiği vardır.” [demişler,] yürümüşler Anadolu’ya gelmişler.

Orada düşman var boş değil ki. Silahlı, zırhlı, Romenus Diyejonesin ne kadardı ordusu, 200 küsur bindi. Şakır şakır demir, kılıç, zırh... Yani şeyh efendi “Şuraya gidin!” diyor ama gitmek kolay mı? Orası boş değil ki orada da insanlar var, oranın sahipleri var, kafirler var. Anadolunun fethi kolay olmamış... Ama rahatlarını terk etmişler, ölmeye, şehit olmaya gitmişler. “Yâ Rabbi! Ben senin rızan için evimi barkımı, çoluk çocuğu terk ettim, onları sana ısmarladım, havale ettim. Senin yolunda şehit olmaya niyet ettim. Yâ Rabbi! Şu şehitlik rütbesini nasip et!” diye ölmeye gitmişler, dua ederek gitmişler.

Köyünden davullarla, şenlikle uğurlamış köyün ahalisi. Onlar da Allah yolunda cihad

ediyoruz diye gelmişler. Yani yaşamını değiştirmiş, semtini değiştirmiş, mesleğini değiştirmiş, hayatını vermiş İslâm'a.

Durup dururken insana bir yeri verirler mi?

Balkanlar fethedilir mi?

Kolay mı fethedildi?

Taa Kırım'a kadar, Kafkasya, Romanya, Bosna, Macaristan, Almanya'nın içleri, İtalya'nın bir kısmı, adalar madalar, İspanya...

Arabın İspanya'da işi ne? Arabistan neresi, İspanya neresi?

Koca Afrika'yı geçiyor; Mısır, Libya, Tunus, Cezayir, Fas yani muazzam rakamlar. O zamanın vasıtası jet uçağı değil ki. Yaya veya hut zengin savaşçıysa, varlıklı savaşçıysa binek. Tıpış tıpış... Yani bineğinde çok rahat olduğunu sanmayın.

Burada içinizde meraklı olup ata binen var mı bilmiyorum?

Ata bindiği zaman insan rahat ediyor sanmayın. Ben hiç rahat bulmadım atı. Atın üstüne bindiğin zaman at bir yürümeye kalktı mı insanı üstünde hoplata hoplata, vura vura vura insanın oturduğu yeri yara ediyor.

Bunun rahatlık neresinde?

Ama onlar onu rahat saymışlar, konfor saymışlar, ata binmişler.

Deve?

Deveye binmek bir ölüm, inmek bir ölüm, üstünde yürümek bir ölüm. Löngüdük löngüdük, sarsıla sarsıla sarsıla insanın midesi, ciğeri ağzına gelir, geliyor. Yani gidin binin, buradaki şeylerde kiralık atlara bir binin.

Bizim bir zengin arkadaş var Türkiye’de. At merakına düşmüş. Evi barkı var, arazisi var, bir de at almış. Hayatında bir de derecelere filan ulaşmış, tuttuğu şeyi sağlam yapıyor. Hayatındaki en zayıf durumuna gelmiş. Başka hiçbir türlü zayıflayamadığı duruma gelmiş.

Neden?

Elek eler gibi eliyor insanı [ata binmek]. Hoppala hoppala hoppala hoppala hoppala... ne yağ kalıyor ne bir şey kalıyor. Her seferinde sinir, adaleler, kaslar kasıla kasıla kasıla... eriyor, böyle zayıflıyor insan. Kolay değil. Onun için bunlar bu idmanı yapıyorlar.

Bu ata binme idmanı neden?

Zayıflamak için.

Şimdi atın ne hükmü kaldı. Şimdi artık devir hiç olmazsa motosiklet devri. Yani motosikletli saldırıyorsa onunla saldırır. Atın şimdi ne şeyi var. At canlı bir mahluk, kocaman bir mahluk; ne kadar arpa ister, ne kadar saman ister, ne kadar su ister. Ben kendimle mi uğraşacağım onunla mı uğraşacağım. At şimdi çekilmez ki savaşta...

Ama [şimdi yine biniyor] biniyorlar, neden?

İdman diye.

g. “Gemileri Yakma” Deyiminin Kaynağı

O atlarla o kıtaları geçmişler, oraları fetih etmişler. Denizleri geçmişler. Hem de o denizi geçme olayı hepimiz belki biliyorsunuzdur, çok ilginç. Cebelitarık boğazını geçince İspanya'ya mücahidler. Müslümanlar yani İspanyaya geçtiler. İspanya hıristiyanların elinde. İspanya tarafına geçtiler gemilerle.

Komutan ne yapmış?

“Yakın gemileri!” demiş.

Birbirlerine bakmışlar, şaşırılmışlar, hayret etmişler.

“Yakın gemileri!” Çatır çatır, çatır çatır gemileri yakmışlar.

Geriye dönüş imkânı kalmadı, bitti. Geriye dönmek yok.

Karara bak! Yani acaba düşman çok bastırırsa, kuvvetli hücum ederse gemiye binip geriye gider miyiz? Cebelitarık boğazının öteki tarafına gider miyiz? diye bir ihtimal yok.

Düşmanın yenmekten başka çare yok. Ya yenecek, ya yenecek! “Ya yenecek!”ten sonra”Ya da yenemeyecek!” yok. Ya yenecek, ya da yine yenecek! Yine yenecek, başka çare yok. Geri dönmek yok, geri gitmek yok.

[Gemileri] yakmış, [İspanya’yı] fethetmişler.

Kaç kişidir, oraya geçen kaç kişidir? Kaç insandır?

Koca İspanya’yı fethetmişler, koca bir devlet!

Yani bayağı büyük, hatırlı bir Avrupa devleti, arazisi geniş.

Hâlâ onların izleri var. Bu gün İspanyol dediğimiz adamların çoğunun kökenini kurcalasan, ırkını, genlerini karıştırırsan çoğu Arap çıkar. Tipleri Avrupalılara benzemiyor ki. Arap

tipi. Ama tarih işte. İspanya, Endülüs elden çıkmış...

Onlar öyle fethetmişler ondan sonraki-lerde gafletle kaptırmışlar.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi gaflete düşürmesin.

Çok korkunç bir hastalık. Dünyanın en korkunç hastalığı ne AİDStir, ne AİDS hastalığıdır ne veremdir, ne kanserdir. Müslüman için en tehlikeli hastalık gaflettir. Gafil. Gaflete düşmüş; Kur'an'dan haberi yok, imandan haberi yok, âhiretten haberi yok. Allah'ın emrin-den yasağından haberi yok.

Gaflet. Habersizlik. Aldırmazlık. Farkında olmamak...

Gafletle araba sürülür mü?

Sürülmez.

Niye?

Hemen bir kaza yapar insan. Her an uyanık olması lazım. Gaflet ile araba sürücülüğü bir arada olmaz. Bir an dikkat etmezse [kaza yapar.]

Ben arabayı kullanıyorum, Mehmet Ali benim yanıma geliyor, ön tarafa oturuyor;

“Aman hocam, aman hocam!” diye diye yağ-ları eriyor, ondan böyle zayıfladı zavallı. “Aman hocam hızlı girme, aman hocam sağa dikkat et, aman hocam sola dikkat. Şöyle yapma böyle yapma.” Çünkü gafletle araba sürmek felaket getirir, kaza yaptırır. Ama gafletle ömür sürüyoruz biz. Bir anlık gaflet değil, gafletle koca bir ömrü tüketiyoruz. Gafilce! Ne kadar, ne kadar acı bir durum!

Allahu Teâlâ hazretleri yardım etsin bizi gaflet uykusundan uyandırsın. Uyanık, dikkatli, has, hakiki müslüman eylesin. Rızasına uygun yaşamayı nasip etsin. Huzuruna sevdiği kul olarak varmayı nasip etsin. Cennetiyle cemaliyle müşerref eylesin.

Hayat, çok büyük bir fırsat, kaçıyor. Hayatımızda, yaşamamız çok büyük bir imkân, şu dakikalar, şu günler çok büyük bir fırsat ve gidiyor. Ömür sermayesi tükeniyor, kaçıyor elimizden, hâlâ biz gaflete abone, gaflete müdâvim, gafletle ömür sürüyoruz...

Cenâb-ı Hak yardım eylesin. Tevfikini referik eylesin.

Sübhâneke lâ ilmenâ illâ mâ allemtenâ inneke ente’l-alîmün hakîm. Sübhâne rabbînâ

*rabbi'l-izzeti ammâ yasifûn ve selâmün ale'l-
mürselîn ve'l-hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîne
el-Fâtîha.*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
28 Cemâziye'l-Evvel 1420 /
08.09.1999

[Bütün TEFSİR DERSLERİ'ne PDF olarak ulaş-
mak için tıklayınız.](#)

